

Tidningen Riksdag & Departement

Sammanfattning

I denna framställning föreslår riksdagsstyrelsen att Riksdagsförvaltningen ska upphöra att ge ut tidningen Riksdag & Departement. Tidningen tillkom genom ett beslut av riksdagen 1975 om att fr.o.m. 1976 ge ut en för departementen och riksdagen gemensam tidning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
1 Förslag till riksdagsbeslut	3
2 Ärendet och dess beredning.....	4
3 Bakgrund	5
3.1 Tidningens tillkomst	5
3.2 Tidningen i dag	6
3.3 Internationell utblick.....	7
4 Riksdagsförvaltningens informationsverksamhet	8
4.1 Uppdrag	8
4.2 Organisation.....	8
4.3 Verksamhet	9
5 Riksdagsstyrelsens överväganden och förslag	10

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen beslutar att Riksdagsförvaltningen ska upphöra att ge ut tidningen Riksdag & Departement.

Stockholm den 4 december 2013

På riksdagsstyrelsens vägnar

Per Westerberg

Kathrin Flossing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Westerberg, ordförande, Anna Kinberg Batra (M), Mehmet Kaplan (MP), Johan Pehrson (FP), Berit Högman (S), Ewa Thalén Finné (M), Leif Jakobsson (S), Henrik von Sydow (M), Karin Åström (S) och Cecilia Magnusson (M).

2 Ärendet och dess beredning

Riksdagsstyrelsen beslutade den 26 september 2012 att ge riksdagsdirektören i uppdrag att göra en översyn av tidningen Riksdag & Departement. I uppdraget ingick bl.a. att undersöka förutsättningarna för en förändrad ägarstruktur för tidningen, se över förutsättningar och kostnader för att ersätta de nuvarande versionerna av tidningen med en digital/webbaserad version och ta fram exempel på alternativa sätt att utforma tidningen på. Uppdraget redovisades för styrelsen den 20 mars 2013 i rapporten Tidningen Riksdag & Departement. Riksdagsstyrelsen beslutade samma dag att ge riksdagsdirektören i uppdrag att återkomma till styrelsen med förslag till ställningstagande om framtida inriktning och omfattning av Riksdag & Departements verksamhet samt en redovisning av vilka beslut och andra åtgärder som krävs för ett genomförande av förslaget.

Rapporten Olika alternativ för Riksdag & Departements framtid redovisades för styrelsen den 5 juni 2013. Riksdagsstyrelsen beslutade samma dag om ett uppdrag till riksdagsdirektören att sondera förutsättningar för en eventuell försäljning av papperstidningen Riksdag & Departement med eller utan utgivningsbevis. I uppdraget ingick att efter en värdering identifiera eventuella intressenter med ett långsiktigt och seriöst perspektiv på tidningens framtid. Vidare fattades beslut om ett uppdrag att se över hur informationen om riksdagens arbete på riksdagens webbplats riksdagen.se kan utvecklas som ersättning för papperstidningen.

Riksdagsstyrelsen beslutade den 25 september 2013 att avbryta försäljningsprocessen och inleda en process för att Riksdag & Departement inte längre ska ges ut. Vidare beslutade styrelsen att ge riksdagsdirektören i uppdrag att förbereda processen och bl.a. ta fram det underlag som krävs för att styrelsen ska kunna föreslå riksdagen att utgivningen av tidningen ska upphöra.

3 Bakgrund

3.1 Tidningens tillkomst

Tidningen Från Riksdag & Departement (R&D) tillkom genom ett beslut av riksdagen 1975 om att fr.o.m. 1976 ge ut en för departementen och riksdagen gemensam tidning (framst. 1975:15, KU 1975:21, rskr. 1975:228). Syftet med R&D, som skulle ersätta tidningen Departementsnytt som Finansdepartementet gav ut, var att underlätta för personal i stat, kommun, företag och organisationer samt för förtroendevalda och övriga politiskt intresserade att följa verksamheten i riksdagen och regeringens kansli. I konstitutionsutskottets betänkande anfördes bl.a. att redaktionen för tidningen ”avses få en oberoende ställning”. Vidare hänvisades till det som utskottet uttalade i samband med behandlingen av Informationsutredningens första delbetänkande Riksdagens utåtriktade arbete (KU 1974:19). Utskottet anförde då att det ”otvivelaktigt” fanns ett behov av en fortlöpande, mer fyllig information om riksdagen och dess verksamhet än vad som gavs på annat håll och att en möjlighet att tillgoda detta behov enligt utskottet skulle vara att ge ut en tidskrift som samordnades med Departementsnytt. Huvudman för R&D var inledningsvis Nämnden för samhällsinformation (NSI), som bl.a. hade i uppgift att verka för samordning av de offentliga organens informationsbehov.

I proposition 1980/81:100 bilaga 11 föreslog regeringen att NSI skulle avvecklas och att R&D i anslutning till detta administrativt skulle knytas till departementens organisationsavdelning. När det gällde R&D:s tillhörighet föreslog dock konstitutionsutskottet, i enlighet med förslag i flerpartimotion 1980/81:399 (C, S, M, FP, VPK), i stället ett tillkännagivande till regeringen och riksdagens förvaltningsstyrelse om att tidningen administrativt skulle knytas till riksdagens förvaltningskontor (KU 1980/81:20). Tidningen borde, enligt utskottet, med hänsyn till den dubbla informationsfunktionen inte vara direkt anknuten till departementsorganisationen. Utskottet anförde vidare att tidningen även i fortsättningen skulle ha en oberoende ställning, att anknytningen till riksdagens förvaltning endast skulle innefatta rent administrativa frågor och att chefredaktören skulle vara ansvarig utgivare. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Från och med 1997 utvidgades tidningens uppdrag till att även avse bevakning av ”EU och lagstiftningsprocessen inom EG” (bet. 1996/97:KU2).

Från och med 2006 är tidningens namn Riksdag & Departement, i stället för som tidigare Från Riksdag & Departement.

3.2 Tidningen i dag

Allmän inriktning

Riksdagsstyrelsen fastställde den 20 oktober 2004 dels en redaktionell policy, dels en övergripande policy för tidningen Från Riksdag och Departement. Dessa dokument har inte ändrats sedan dess.

Enligt den övergripande policyn har Riksdagsförvaltningen i sin roll som huvudman och ägare det juridiska och ekonomiska ansvaret för tidningen. I policyn anges bl.a. att tidningen inom ramen för det övergripande målet för riksdagens informationsverksamhet – att bidra till att skapa öppenhet och tillgänglighet i riksdagsarbetet och genom aktiv information verka för att intresset för och kunskaperna om riksdagen och dess arbete ökar – ska svara för den samlade informationen om den statliga politiska beslutsprocessen i Sverige och sådan information om ärenden inom EU som är relevant för beslutsprocessen. Vidare fastställs att tidningen ska ges ut med 35 till 40 nummer per år.

I den redaktionella policyn anges att tidningen är en facktidning som skildrar den politiska processen och som utifrån grundläggande demokratiska värderingar ska engagera och stimulera läsarna att följa beslutsfattandet i riksdagen, regeringen och Europeiska unionen. Tidningen ska vara partipolitiskt neutral och ha en självständig publicistisk ställning inom ramen för sitt uppdrag och sin redaktionella policy. Innehållet ska vara opartiskt, sakligt, relevant, korrekt och icke-kommenterande. Språket ska vara begripligt, korrekt och enkelt samt medverka till att levandegöra beslutsprocessen. Målgruppen är förtroendevalda inom stat, kommun och landsting, personer som i sin yrkesverksamhet följer den politiska beslutsprocessen, vidareinformatörer – bl.a. journalister, lärare och bibliotekarier – samt den politiskt intresserade allmänheten.

Organisation och ekonomi

R&D är en periodisk skrift (1 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen). Tidningen har sedan 1975 ett utgivningsbevis. Enligt det nu aktuella beviset är Riksdagsförvaltningen ägare till tidningen.

R&D är i dag organisatoriskt en enhet inom kommunikationsavdelningen vid Riksdagsförvaltningen. Eftersom R&D är en del av Riksdagsförvaltningen omfattar de föreskrifter som gäller för förvaltningen i övrigt som huvudregel även tidningen och dess personal och verksamhet, exempelvis bestämmelser om personal och ekonomiadministration.

Den fasta personalen vid R&D uppgår för närvarande till 8 personer, som är tillsvidareanställda av Riksdagsförvaltningen. Av 15 § riksdagsstyrelsens föreskrift (RFS 2011:10) om arbetsordning för Riksdagsförvaltningen framgår att chefredaktören för tidningen Riksdag & Departement är ansvarig utgivare för tidningen.

Verksamheten vid R&D finansieras dels genom intäkter från i första hand prenumerationer och annonser, dels genom driftbidrag från Riksdagsförvaltningen. För 2012 uppgick intäkterna till totalt ca 4,6 miljoner kronor. Av detta

belopp avsåg ca 4,4 miljoner kronor externa intäkter, varav ca 3,4 miljoner kronor avsåg prenumerationsintäkter och ca 1 miljon kronor annonsintäkter m.m. R&D fick också ca 260 000 kronor från Riksdagsförvaltningen i ersättning för att riksdagsledamöter och ersättare i riksdagen får tidningen kostnadsfritt. Det faktiska utfallet av driftbidraget från Riksdagsförvaltningen, exklusive kostnader för planering, personal- och ekonomiadministration, personalvård och extern representation, uppgick till ca 4,5 miljoner kronor för 2012.

Kostnaderna för tidningen uppgick 2012 till totalt ca 9,1 miljoner kronor, varav ca 5,5 miljoner kronor avsåg lönekostnader, ca 1,4 miljoner kronor tryck- och distributionskostnader och ca 2,2 miljoner kronor kostnader för bl.a. prenumerationsystem, marknadsföring, webbplats, inköp av bilder och frilansmaterial, tjänsteresor och produktion av taltidningen. Det ska nämnas att R&D inte betalar någon hyra eller ersättning för telefoni till Riksdagsförvaltningen, som alltså subventionerar R&D i dessa delar. Vidare använder R&D Riksdagsförvaltningens it-miljö utan kostnad.

Utgivningens omfattning

För närvarande utkommer R&D i tryckt form, dvs. i pappersversion, med 35 nummer per år. Förutom pappersversionen finns det även en nätversion (www.rod.se) och en elektronisk version av tidningen i pdf-format (e-tidning). R&D utkommer också som taltidning. Vidare finns det ett digitalt nyhetsbrev som tillhandahålls gratis.

Pappersversionen av R&D har för närvarande en upplaga på ca 7 700 exemplar per vecka (TS-kontrollerad 2012), och antalet prenumerationer är ca 6 000. En stor del av prenumeranterna finns inom den offentliga sektorn, dvs. stat, kommun och landsting. Enligt den senaste Orvesto-undersökningen når pappersversionen av tidningen totalt ca 26 000 läsare per vecka. Nätupplagan har ca 9 000 besökare per vecka. Nyhetsbrevet har drygt 4 200 prenumerationer. Den elektroniska versionen (e-tidningen) har i dag bara ett fåtal prenumerationer.

3.3 Internationell utblick

En internationell utblick som gjordes 2012 och omfattade de skandinaviska länderna samt England, Tyskland, Frankrike, Spanien och Italien visar att det endast är det tyska parlamentet, Bundestag, som ger ut och finansierar en tidning som liknar R&D. Parlamenten i England, Frankrike, Danmark och Norge har tidigare haft liknande tidningar, men dessa har lagts ned och främst ersatts av information på respektive parlaments webbplats.

4 Riksdagsförvaltningens informationsverksamhet

4.1 Uppdrag

Av 1 § första stycket 3 lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen följer att Riksdagsförvaltningen ska informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU. I förarbetena till bestämmelsen konstaterade riksdagsstyrelsen att riksdagen och Riksdagsförvaltningen har ett ansvar för att dels medverka i samhällsinformationen, dels kontinuerligt bedriva en saklig och partipolitiskt neutral information om riksdagen och dess arbete samt om EU. Informationsskyldigheten borde därför enligt riksdagsstyrelsen komma till uttryck i instruktionens inledande bestämmelse som reglerar Riksdagsförvaltningens uppgifter (framst. 2010/11:RS3 s. 25). En bestämmelse med motsvarande innehåll fanns i 1 § i den tidigare gällande lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Övergripande principer om intern och extern kommunikation finns i Riksdagsförvaltningens kommunikationsstrategi. I strategin anges bl.a. att förvaltningen aktivt ska arbeta för en ökad tillgänglighet till och insyn i riksdagens och Riksdagsförvaltningens arbete och beslut. Informationen ska vara öppen, trovärdig, begriplig, användbar, planerad och tillgänglig. Målen för den externa kommunikationen är att bidra till ett högt förtroende för Sveriges riksdag som institution, att främja insynen i riksdagens arbete och beslut och att öka intresset för och kunskapen om riksdagens arbete och beslut. Kommunikationsstrategin kompletteras av riktlinjer, policy, vägledningar och planer.

I 4–5 §§ förvaltningslagen (1986:223) regleras myndigheters serviceskyldighet. Serviceskyldigheten innebär bl.a. att en myndighet ska lämna information och service till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

4.2 Organisation

Enligt riksdagsdirektörens föreskrift (2011:14) om Riksdagsförvaltningens organisation ska det finnas en kommunikationsavdelning i förvaltningen. I kommunikationsavdelningen ingår bl.a. informationsenheten och – som har framgått ovan – enheten Riksdag & Departement. Enligt riksdagsdirektörens föreskrift (2012:2) om ansvarsområden inom Riksdagsförvaltningen har informationsenheten ansvar för internt och externt informations- och kommunikationsarbete. I det ansvaret ingår bl.a. att svara för riksdagens grafiska profil och varumärke samt riksdagens webbplats och webbplatsen för EU-information, andra digitala kommunikationskanaler och riksdagens intranät. Vidare ansvarar informationsenheten för svarsservicen avseende riksdagsinformation och svarsservicen för EU-frågor. Enligt den ovan nämnda kommunikationsstrategin ska informationsenheten utveckla kommunikationsarbetet

och vara stödjande och rådgivande i kommunikationsfrågor. Informationsenheten ska arbeta för att ge en tydlig och sammanhållen bild av riksdagen och Riksdagsförvaltningen.

4.3 Verksamhet

Målen för Riksdagsförvaltningens externa information är att bidra till ett högt förtroende för Sveriges riksdag som institution, att främja insynen i riksdagens arbete och beslut och att öka intresset för och kunskapen om riksdagens arbete och beslut. En given utgångspunkt är att informationen i så hög grad som möjligt ska tillgodose användarnas behov av och önskemål om information.

Riksdagsförvaltningen använder fyra externa webbplatser i sin informationsverksamhet, nämligen riksdagen.se, data.riksdagen.se, utveckling.riksdagen.se och eu-upplysningen.se. Det finns möjlighet att prenumerera på nyheter, beslut och kalenderhändelser och på så sätt följa riksdagens arbete via e-post eller RSS. Vidare informerar Riksdagsförvaltningen om riksdagen och riksdagens arbete på det sociala mediet Twitter.

På riksdagen.se går det att följa och bevaka riksdagens arbete och beslut. Där finns bl.a. framställningar, propositioner, motioner, utskottsbetänkanden, kammarens protokoll, EU-handlingar, rapporter från riksdagen och författningar. Det går att följa beredningsprocessen för enskilda ärenden. Via riksdagen.se är det möjligt att direkt eller i efterhand följa webb-tv-sändningar från riksdagens debatter och från offentliga utfrågningar som anordnas av utskotten.

På riksdagen.se finns information på mer än 20 olika språk, bl.a. de nationella minoritetsspråken, och språkvarieteter. Det finns dessutom en egen avdelning på engelska och information på teckenspråk och lättläst svenska.

År 2010 öppnade riksdagen sina databaser (öppna data). I dag bygger riksdagens digitala externa information till stora delar på öppna data. Alla som vill kan fritt använda innehållet och med hjälp av data göra analyser och bygga egna digitala tjänster. Öppna data är också den källa från vilken riksdagen.se hämtar information, dokument och data kring beslutsprocessen. Riksdagens öppna data består av cirka 200 000 dokument och statusuppgifter som innefattar kalenderinformation, planeringen av kammarens arbete (talarlistor, föredragningslistor), utskottens betänkanden, motioner, lagar, information om ledamöterna, resultat från omröstningar samt ledamöternas anföranden i kammaren. Det pågår för närvarande ett arbete för att ytterligare utveckla möjligheterna att använda öppna data. Avsikten är att detta arbete ska vara klart före riksdagsvalet 2014.

5 Riksdagsstyrelsens överväganden och förslag

Riksdagsstyrelsens förslag

Riksdagsförvaltningen ska upphöra att ge ut tidningen Riksdag & Departement.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

Det är ur demokratisk synvinkel av stor vikt att medborgarna har tillgång till opartisk, korrekt och tillförlitlig information om riksdagens arbete och beslut. Härigenom främjas deras möjlighet till delaktighet i samhällslivet och den demokratiska beslutsprocessen. Tidningen Riksdag & Departement har under årens lopp spelat en viktig roll genom att lämna samlad information och på ett lättöverskådligt sätt spegla beslutsfattandet i riksdagen och regeringen och inom EU.

Riksdagen beslutade om utgivning av tidningen 1975. Då fanns det, som konstitutionsutskottet uttalade vid behandlingen av frågan, otvivelaktigt ett behov av en fortlöpande, mer fyllig information om riksdagen och dess verksamhet än som gavs och kunde fås på annat håll. Offentliga åtaganden måste dock fortlöpande omprövas utifrån nya förhållanden och förutsättningar. Beslutet att ge ut tidningen fattades vid en tid då tillgången till samhällsinformation såg annorlunda ut än den gör i dag. Även medievanorna och medielandskapet har förändrats i förhållande till vad som gällde på 1970-talet. Den tekniska och digitala utvecklingen har inneburit att möjligheterna att på olika sätt få information avsevärt har förbättrats. Det är i dag möjligt att t.ex. hitta information om och följa riksdagens och regeringens arbete och beslut genom besök på olika webbplatser. Det går många gånger att hitta information om ett beslut samma dag som beslutet har fattats av riksdagen eller regeringen.

Vidare har tidningens ekonomiska förutsättningar förändrats under senare år. Bland annat har antalet prenumerationer minskat och upplagan gått ned. Även annonsförsäljningen har försämrats, främst på grund av den svaga konjunkturen och på grund av att annonsörer fått fler annonskanaler genom internet. Förutom frågan om storleken på det årliga driftbidraget från Riksdagsförvaltningen aktualiseras i det sammanhanget en fråga av principiell karaktär, nämligen att tidningen delvis finansieras av och därmed är beroende av Riksdagsförvaltningen. Det är enligt riksdagsstyrelsen viktigt att riksdagens beslut granskas och analyseras. Styrelsen anser dock att en sådan granskning och analys i första hand bör göras av från riksdagen oberoende media. Här kan man göra en jämförelse med public service-bolagen, dvs. Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. I fråga om dessa bolag anges bl.a. att finansieringen ska ge förutsättningar för största möjliga oberoende och frihet från politisk styrning och samtidigt vara trygg, förutsägbar och stabil.

Med hänsyn till vad som har anförts ovan anser riksdagsstyrelsen att Riksdagsförvaltningen inte längre ska ge ut Riksdag & Departement. Under det senaste året har olika alternativ för tidningens framtid utretts, bl.a. alternativet att överlåta tidningen eller att lägga ned tidningen och utveckla nyhetsförmedlingen via riksdagens webbplats. I utredningsuppdraget har bl.a. ingått att sondera förutsättningarna för en eventuell försäljning av tidningen och att göra en värdering av den. På grund av bl.a. svårigheterna med att garantera namnet Riksdag & Departement och de ekonomiska konsekvenserna av en försäljning beslutade riksdagsstyrelsen vid sitt sammanträde den 25 september 2013 att avbryta försäljningsprocessen och i stället inleda en process för att tidningen inte längre ska ges ut.

Riksdagsstyrelsen vill understryka vikten av att det ska vara lätt att få tillgång till saklig och korrekt information om riksdagens beslut och arbete. Ett beslut att inte längre ge ut tidningen Riksdag & Departement får inte innebära att möjligheten att ta del av sådan information försämras. Riksdagsstyrelsen har mot den bakgrunden beslutat att ge riksdagsdirektören i uppdrag att se över hur informationen på riksdagens webbplats kan utvecklas som ersättning för tidningen.

Nyhetsförmedling på riksdagen.se skiljer sig från nyhetsförmedling via R&D. Tidningen har en självständig publicistisk ställning och det är den ansvarige utgivaren som avgör vad som ska publiceras. En annan skillnad är att Riksdagsförvaltningens uppdrag inte omfattar information inom andra myndigheters ansvarsområden.